

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО КЛИНИЧКА КАРИОЛОГИЈА - 2
ОД АВТОРИТЕ ДОЦЕНТ Д-Р НАТАША ЛОНГУРОВА, РЕДОВЕН ПРОФЕСОР
Д-Р ИВОНА КОВАЧЕВСКА, АСИСТЕНТ Д-Р САНДРА АТАНАСОВА, АСИСТЕНТ
Д-Р ВЕРИЦА ТОНЕВА СТОЈМЕНОВ И Д-Р НАТАША АРСОВА ОД ФАКУЛТЕТ
ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ ВО ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, како и Одлуката бр.2002- 268/19 од 235 тата редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на ден 24.12.2019 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

1. **проф. д-р Лидија Поповска**, Стоматолошки факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје
2. **проф. д-р Вера Стојановска**, Стоматолошки факултет, Европски Универзитет во Скопје

за изготвување на извештај, рецензија за скрипта, на приложениот ракопис **ПРАКТИКУМ ПО КЛИНИЧКА КАРИОЛОГИЈА - 2** од доц. д-р Наташа Лонгурова, проф. д-р Ивона Ковачевска, асс. д-р Sandra Атанасова, асс. д-р Верица Тонева Стојменова и д-р Наташа Арсова наменет за студентите од Прв циклус на стручни студии, на студиската програма за Дентална медицина, Факултет за медицински науки, при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

По прегледот на ракописот Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниот

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот со наслов *Практикум по клиничка кариологија - 2*, е предвиден како наставно помагало по предметот Клиничка кариологија 2, задолжителен предмет на студиската програма за Дентална медицина, со 2+4+1 неделен фонд на часови, 6 кредита и се слуша во седми семестар. Предложениот ракопис целосно содејствува со наставната програма и теоретските наставни содржини, кои се акредитирани за предметот Клиничка кариологија - 2.

Податоци за обемот ракописот: Предлог ракописот „Практикум по клиничка кариологија – 2“, е на 65 страници, категоризиран во дванаесет поглавја, со 37 нумерирани фотографии и плус останати слики и графички прикази за подобро и поедноставно прифаќање на наставните содржини. Приложениот ракопис во целост одговара според обемот на Наставната програма и ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Потребата од создавање на вакво учебно помагало – практикум е во релација со недостигот на соодветен наставен материјал, конкретно за студентите од академските студии по Дентална медицина. Имено, содржините се примарно дизајнирани за студентите по Дентална медицина и се со обем што одговара со квантумот на содржини кои треба да ги совладаат студентите на Дентална медицина по практичните клинички вежби од предметот Клиничка кариологија 2.

Краток опис на содржината:

Во поглавјето **Вовед**, авторите даваат краток осврт на целите, задачите на Клиничка кариологија – 2, како наука и ги навестуваат содржините кои понатаму се надоврзуваат во ракописот.

Првото поглавје се однесува на **Инлеи**, и во него авторите едноставно ги презентираат сите особини на инлеите кои претставуваат леени полнења или индиректни реставрации, кои се изработуваат по земениот отпечаток од испрепарирани кавитети на забите во устата.

Следното **Второ поглавје**, го елаборира индиректното прекривање на пулпата како еден од често употребуваните третмани кај длабокиот кариес. Со оваа постапка засегнатиот дентин над пулпата не се отстранува, туку се прекрива со медикамент кој ќе ја стимулира пулпата да го реминерализира деминерализираниот дентин и да формира репаративен дентин, односно се прави **Индиректно прекривање на пулпа**.

Во поглавјето **Директно прекривање на пулпа**, авторите се задржуваат на терапевските методи при отворањето, односно комуникацијата со пулпната комора која најчесто настанува како резултат на траума, односно фрактура на коронката, но, исто така, може да настане како последица на преголема препарација на забите при изработка на протетички надоместоци или поради намалената видливост на работното поле. До артифициелно отворање на пулпата може да дојде и во случаи на непретпазливост при отстранување на кариес. Комуникацијата најчесто настанува во пределот на роговите на пулпата.

Понатаму, во ракописот се надоврзуваат **Санирање на деструирани кавитети**, односно реконструкцијата на тврди забни ткива со индиректни реставрации кои најчесто се применуваат кај големи кариозни дефекти. Со нив се постигнува добра анатомо-морфолошка и функционална рехабилитација, а со примената на естетски материјали (композит, порцелан) се постигнува и посакуваниот естетски ефект.

Следното поглавје со наслов **Терапија и санација на депулпирани заби** ги опфаќа ендодонтски третирани заби каде е потребно е да се одреди дали постои индикација за поставување на колче или надградба и каква реставрација е индицирана.

Во поглавјата кои понатаму следуваат авторите ги презентираат терапевските протоколи и постапки при некариозните оштетувања на забите. **Третман на хиперсензитивни заби, Терапија на функционални оштетувања и Клинички третман на структурни аномалии на забите** се поглавја каде авторите ги објаснуваат сите содржини, постапки, протоколи, инструменти, методи и техники кои се потребни кај некариозните оштетувања на забите како што се структурните и функционални оштетувања и нивниот третман.

Во **Деветтата глава** авторите ја обработуваат **Реставрацијата со парануларни колчиња**. Кога препарацијата е многу голема поради кариес или други причини, па преостаната забна структура е многу мала, тогаш се јавуваат потешкотии при постигнување на оптимална резистенција и ретенција. За таа цел можат да се искористат парануларните колчиња кои го ретенираат реставративниот материјал.

Десетото поглавје се занимава со **Минимално инвазивни препарации, нивна терапија** што претставува нов пристап во современата стоматологија која има за цел да го зачува што е можно повеќе здравото забно ткиво. За таа цел, се направени модификации при третманот на малите кариозни лезии кои опфаќаат минимално инвазивни препарации. Во оваа група авторите даваат осврт на тунел препарација и слот препарација.

Единаесеттото поглавје ја обработува постапката преку која се отстрануваат различни дисколорации и дамки од површината на забите, притоа користејќи хемиски средства и се нарекува белење на забите. Оваа постапка резултира со осветлување на забот за неколку нијанси и, всушност, ги објаснува сите *Методи за белење на витални заби*.

Последната *Дванаесеттата глава* ги презентира литературните податоци, извори и цитати, кои авторите ги користеле при создавањето на ракописот за Практикумот.

Присуството на големиот број на слики, како и едноставниот стил на презентација на специфичната стручна материја на авторите во ракописот, овозможува на лесен, разбирлив и концизен начин да се совладаат и научат основните базични практични елементи, по предметот Клиничка кариологија - 2.

ЗАКЛУЧОК

Предложениот ракопис за *Практикум по Клиничка кариологија - 2*, на систематичен, едноставен и пристапен начин, ги елаборира практичните наставни единици кои на студентите од академски студии за Дентална медицина, ќе им овозможи лесно, концизно и едноставно совладување на практичните содржини по предметот Клиничка кариологија - 2. Содржините кои се опфатени во него ќе дадат голем придонес во текот на едукацијата и ќе обезбедат студентите по Дентална медицина да се здобијат со базични елементарни познавања по предметот Клиничка кариологија - 2, ќе биде нивен водич и ќе им ја олесни практичната работа на клиничките вежби по истиот предмет. Во него се предвидени сите практични содржини со кои се соочуваат студентите при работа во стоматолошка ординација.

Согласно нашиот презентирани Извештај, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип да го прифати позитивно рецензирираниот ракопис со наслов *Практикум по Клиничка кариологија - 2* од доцент д-р Наташа Лонгурова, професор Ивона Ковачевска, асистент Сандра Атанасова, асистент Верица Тонева Стојменова и д-р Наташа Арсова како учебно помагало – *практикум*.

Место и датум,

Штип, јануари 2020 година.

Рецензенти,

проф. Д-р Лидија Поповска

проф. Д-р Вера Стојановска